

MAKTABGACHA TA'LIMDA BOSHQARUV MENEJMENTI

Nilufar Muhammadiyeva Sheraliyevna,

Qarshi davlat universitetining Pedagogika institute o'qituvchisi

Uchqun Qodirov Ilxomovich,

Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandisli instituti Qarshi filiali

Annotatsiya

Ma'lumki, ta'lim - bu muayyan ijtimoiy ahamiyatga ega ma'lumotlarni yosh avlodga etkazish jarayoni. Maktabgacha ta'lim muassasasida u sinfda, sayrlarda, o'yinlarda, ota-onalar bilan muloqotda va hokazolarda amalga oshiriladi. Inson faoliyatining eng qadimiy turlaridan biri - bolalar tarbiyasi o'zining ko'p asrlik rivojlanish tarixi davomida sezilarli o'zgarishlarni boshdan kechirdi, kundalik jarayondan ijodiy va ijodiy faoliyat natijalariga asoslangan ilmiy asoslangan tizimli o'zaro ta'sir majmuasiga aylandi. Jarayonda pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik jarayonni boshqarishni o'rganish lozim. Maqolada ham shu jarayonlar tadqiq qilindi.

Kalit so'zlar: Boshqaruv menejmenti, maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, tarbiyalanuvchi, texnologiya, talim.

MANAGEMENT MANAGEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION

Nilufar Muhammadiyeva Sheraliyevna,

Lecturer at the Pedagogical Institute of Karshi State University

Uchkun Kadirov Ilkhomovich,

Karshi branch of the Tashkent Institute of Irrigation and Agricultural Mechanization Engineers

Annotation

It is known that education is the process of transmitting certain socially significant information to the younger generation. In preschool, it takes place in the classroom, on trips, in games, in communication with parents, and so on. One of the most ancient forms of human activity, child rearing has undergone significant changes over its centuries-long history of development, evolving from a day-to-day process into a complex of science-based systematic interactions based on the results of creative and creative activity. In the process, it is necessary to study the management of the pedagogical process in preschool education in the context of the introduction of pedagogical technologies. The article also examines these processes.

Keywords: Management, preschool education, educator, pupil, technology, education.

УПРАВЛЕНИЕ В ДОШКОЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Нилуфар Мухаммадиева Шералиевна,

**Преподаватель педагогического института Каршинского государственного
университета.**

Учкун Кадыров Ильхомович,

**Каршинский филиал Ташкентского института инженеров ирригации и механизации
сельского хозяйства**

Аннотации

Как известно, образование - это процесс передачи подрастающему поколению определенной социально значимой информации. В дошкольном учреждении это делается на уроках, в поездках, в играх, в общении с родителями и так далее. Воспитание детей, одна из самых древних форм человеческой деятельности, претерпела значительные изменения на протяжении своей многовековой истории развития, превратившись из повседневного процесса в комплекс научно обоснованных системных взаимодействий, основанных на результатах творческих и социальных взаимодействий. творческая деятельность. В процессе изучения управления педагогическим процессом в дошкольном образовании в контексте внедрения педагогических технологий. В статье также рассматриваются эти процессы.

Ключевые слова: менеджмент, дошкольное образование, воспитатель, ученик, технология, образование.

Kirish

Darxaqiqat, ta'limning boshlang'ich bosqichi bolalar bog'chasi bo'lib, bu erda bola axloq saboqlarini oladi, kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish tajribasini oladi, o'yinda, jamoaviy ishda ijodiy salohiyatini ochib beradi va ta'lim faoliyatida elementar ko'nikmalarni oladi. Biz pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik jarayonni boshqarishni o'rganib chiqdik va boshqaruv modelini tuzdik. Pedagogik jarayonni boshqarishning yaratilgan modeliga asoslangan boshqaruv harakatlarining algoritmi o'qituvchilar, ota-onalar va bolalar jamoasini bolalarning yoshiga mos ravishda rivojlanishi va hissiy farovonligini ta'minlaydigan yagona ta'lim makonida birlashtiradi. Taklif etilayotgan modelning o'zagi maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik texnologiyalarni joriy etish bosqichida pedagogik jarayonni tashkil etishga dinamik, ijobiy o'zgarishlar olib keladigan menejerning boshqaruv harakatlaridir.

Adabiyotlar tahlili va metodikasi

Maktabgacha ta'lim paradigmasida boshqaruv ob'ektini o'zgartirishda pedagogik jarayonni boshqarish modeli quyidagi xususiyatlarga ega:

- ta'lim va tarbiya bosqichidagi jarayonning o'ziga xos xususiyatlari;
- maktabgacha - boshlang'ich ta'limda uzluksiz ta'lim bosqichlarini muvofiqlashtirish va o'zaro bog'lash;
- maktabgacha ta'lim muassasasining ijtimoiy mas'uliyati;

- maktabgacha ta'lim muassasasining jamiyat, oila, maktab, jamoat tashkilotlari, oliy o'quv yurtlari bilan aloqasi, maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyati chegaralarini kengaytirish;
- insonparvarlik tamoyiliga asoslangan kattalar va bolalar o'rtasidagi hamkorlik. Bundan tashqari, boshqaruv modeliga qo'yiladigan talablar:
- uning tez o'zgaruvchan ijtimoiy-iqtisodiy va pedagogik sharoitlarga moslashishi, boshqaruv sub'ektlariga yangi tuzilmalar va mazmunni tizimga o'z vaqtida kiritish imkonini beruvchi ochiqligi;
- maktabgacha ta'lim muassasalarini boshqarishning taqlidchilik xarakteriga barham berish, ijodkorlik muhitini yaratish, qat'iy tartib-qoidalariga barham berish.
- Ta'lim muassasasi xodimlari doimiy yangilanishga, maktabgacha ta'lim muassasalarining rivojlanishini ta'minlashga qaratilishi kerak.

Pedagogik jarayonni tashkil etish ma'lum bir o'zaro bog'liq elementlardan iborat murakkab tizim sifatida qaraladi. Bunday elementlarga uning faoliyatini belgilovchi maqsadlar, vazifalar, vositalar, shakl va usullar, sub'ekt, boshqaruv ob'ekti, tamoyillari va funktsiyalari kiradi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish sharoitida pedagogik jarayonni qurishning o'ziga xosligini ta'kidlanadi, unda o'ziga xoslik, bolalar rivojlanishining normal kursi va maktabgacha yoshdagi bolalik davrining o'ziga xosligi saqlanib qoladi. Ular jamiyatdagi o'zgarishlar, yangicha tafakkur va dunyoqarashning shakllanishi, psixologiya-pedagogika fanining rivojlanishi bilan bog'liq holda o'zgarib boradi.

Boshqaruv sub'ektlari faoliyatini belgilaydigan maqsadlar pedagogik jarayonning maqsad va vazifalariga mos keladi: bolaning shaxsiyatini rivojlantirish, uning dunyoni va o'zini bilishga bo'lgan ehtiyojini shakllantirish, shuning uchun asosiy shart. maktabgacha ta'lim muassasasining faoliyati - bu jamoaning barcha a'zolari tomonidan bolaning shaxsiyatining o'ziga xosligini tan olish.

Mulohaza va takliflar

Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbarining boshqaruv harakatlari o'qituvchilarning bolaga uning rivojlanishi va shakllanishida pedagogik yordam ko'rsatish, takomillashtirish istagi bilan uyg'unlashganda bolaning shaxsini - maktabgacha tarbiyachini shakllantirish vazifasi eng muvaffaqiyatli amalga oshiriladi. ish usullari, ta'lim muassasasining o'z boshqaruv konsepsiyasini amalga oshirish. Bunday kontsepsiyani amalga oshirish ko'p jihatdan boshqaruv tamoyillari yig'indisiga bog'liq. «Boshqaruv tamoyillari deganda boshqaruv subyekti o'z faoliyatida rahbarlik qiladigan, uni muayyan ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlarda amalga oshiruvchi asosiy qoidalar tushuniladi». Maxsus adabiyotlarni tahlil qilish va maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik jarayonni tashkil etish tajribasi quyidagi boshqaruv tamoyillarini ajratib ko'rsatishga imkon berdi: maqsadni belgilash, murakkablik, demokratlashtirish, o'qitish va tarbiya modellarini psixologiyalashtirish. Ushbu tamoyillarning barchasi rivojlanayotgan va rivojlanayotgan maktabgacha ta'lim muassasasida harakat qilish uchun qo'llanma bo'lib, uning faoliyatini yangilashning asosini tashkil etadi. Zamonaviy sharoitlarni hisobga olgan holda mahalliy va xorijiy fandagi boshqaruv funktsiyalarini taqqoslash quyidagi tarkibni aniqlashga

imkon beradi: axborot-tahliliy, nazorat-diagnostika, rejalashtirish va prognostik, tartibga solish va tuzatish, motivatsion va maqsadli.

Ushbu boshqaruv funktsiyalarining xususiyati ularning o'zaro bog'liqligi:

- axborot-tahlil funktsiyasi o'z hajmi va o'ziga xosligi bo'yicha to'liq bo'lishi kerak bo'lgan axborotni tanlash asosida demokratlashtirish sharoitida boshqaruv faoliyati samaradorligini oshirishni nazarda tutadi; ta'lim muassasasining har bir bo'g'ini faoliyati haqidagi ma'lumotlarni pedagogik tahlil qilish natijasida rahbarning boshqaruv harakatlari shakllanadi;
- motivatsion-maqsadli funktsiya istalgan natijaga erishish istagini nazarda tutadi (bu funktsiya jamoaning barcha a'zolari o'zlariga topshirilgan mas'uliyat va rejalarga muvofiq ishni bajarishlarini ta'minlashga yordam beradi, o'z va jamoaviy maqsadlarga erishish ehtiyojlarini o'zaro bog'laydi);
- rejalashtirish va prognozlash funktsiyasi maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatini uzoq muddatli prognozlash va joriy rejalashtirishning kombinatsiyasini ta'minlaydi;
- tashkiliy va ijro etuvchi funktsiya boshqaruvning har bir tsikliga taalluqlidir va maktabgacha ta'lim muassasasida faoliyatni tashkil etishning shaxsga yo'naltirilgan modelini amalga oshirishni o'z ichiga oladi; vazifalarni amaliy taqsimlash, ishni oqilona tashkil etish;
- Nazorat-diagnostika funktsiyasi maktabgacha ta'lim muassasasidagi ma'muriy va jamoatchilik nazoratini pedagogik jamoa ishtirokchilarining o'zini o'zi tahlil qilish bilan uyg'unligini o'z ichiga oladi (o'qituvchilar o'rtasida bolalar faoliyatining turli turlarini tashkil etishda o'zaro tashriflar, ochiq eshiklar kuni, ota-onalarni so'roq qilish, va boshqalar.);
- tartibga solish va tuzatuvchi funktsiya operatsion liniyalardan foydalangan holda maktabgacha ta'lim muassasasini boshqarishga tuzatishlar kiritishni o'z ichiga oladi.

Xulosa

So'nggi o'n yilliklarda maktabgacha ta'lim tizimida tub o'zgarishlar ro'y berdi, bu ta'lim muassasasi rivojlanishining ushbu bosqichida o'qitish, tarbiyalash va boshqarish muammolariga jiddiy ta'sir ko'rsatdi. Tom ma'noda 5-6 yil oldin maktabgacha ta'lim muassasalari omon qolish yoqasida edi, ammo tartibga solish, ma'muriy, iqtisodiy sharoitlarda sodir bo'lgan katta o'zgarishlar maktabgacha ta'limning barcha bo'g'inlarini modernizatsiya qilish imkonini berdi. Maktabgacha ta'lim muassasalariga o'z qiyofasini topishga, o'z ishida jo'shqinlik topishga imkon beradigan mazmunli yo'nalishlarni va o'ziga xos ta'lim shakllarini izlash tendentsiyasi aniq.

Yaqin-yaqingacha odat bo'lib kelgan maktabgacha ta'lim muassasalarini birlashtirish ularning turlarining xilma-xilligi, o'quv rejalari va dasturlarining xilma-xilligi, yangi texnologiyalarni joriy etish bilan almashtirildi. Rossiya ta'lim tizimini modernizatsiya qilish bo'yicha joriy ko'rsatmalar - mavjudlik, sifat, samaradorlik - maktabgacha ta'lim muassasalariga ortib borayotgan talablarni qo'yadi. Maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishni tashkil etish faqat maktabgacha ta'lim muassasalari faoliyatida sifat o'zgarishlariga hissa qo'shadigan va ularning

sifat jihatidan yangi bosqichga - rivojlanish rejimiga o'tishda ifodalangan innovatsiyalarni ishlab chiqish bilan mumkin.

Pedagogik tizimning tizim yaratuvchi omili boshqaruv, o'quv jarayonini boshqarish san'ati esa pedagogik boshqaruv, ya'ni. ta'lim jarayonini boshqarishning, uning samaradorligi va sifatini oshirishga ko'maklashuvchi tamoyillari, usullari, tashkiliy shakllari, texnologik usullari majmui. Pedagogika menejmenti pedagogika fani va ta'lim muassasalari amaliyotida o'z pozitsiyalarini endigina himoya qila boshlaydi. Pedagogik menejment o'z maqsadi sifatida ta'lim muassasalari va o'quv jarayonini boshqarishni qo'yadi, uning mohiyati shaxsga yo'naltirilgan yondashuv va faoliyatni doimiy nazorat qilish va sozlash bilan yakuniy maqsadga yo'naltirishdir. Maktabgacha ta'lim muassasasida ikkita boshqaruv darajasini shartli ravishda ajratish mumkin: bosh - o'qituvchilar va xodimlar jamoasi; o'qituvchi - bolalar.

Menejmentning birinchi darajasining maqsadi xodimlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, o'z-o'zini rivojlantirish orqali ularning samarali faoliyatini ta'minlashdir. Ikkinchi darajaning maqsadini har bir bolaning qobiliyati va qobiliyatini maksimal darajada ochib berish va rivojlantirish bilan ta'lim jarayonini optimal nazorat qilishni amalga oshirish deb hisoblash qonuniydir. Pedagogik boshqaruv - bolalar va ularning ota-onalari ehtiyojlarini qondirish maqsadida maktabgacha ta'lim muassasalarining madaniy-ma'rifiy muassasalar bilan birgalikdagi faoliyatini tashkil etish; jamiyatning shaxsga qo'yadigan zamonaviy talablarini hisobga olgan holda bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash. Bizningcha, maktabgacha ta'lim muassasasida pedagogik menejment – bu maqsad va vazifalarga erishish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish uchun odamlarni va pedagogik jarayonni boshqarishdir.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida pedagogik boshqaruvning maqsadlari quyidagilardan iborat.

- maktabgacha ta'lim muassasasida boshqaruvni tashkil etishning oqilona usullarini aniqlash, o'qituvchining saviyasini oshirishga yordam beradi. Menejmentni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish: pedagogik jarayondagi yangiliklar, o'qituvchining kasbiy darajasini oshirish, ijtimoiy sheriklik, iqtisodiy faoliyatning yangi shakllari.

Pedagogik boshqaruvning tamoyillari

- ilmiy xususiyat, izchillik, insonparvarlik, moslashuvchanlik, optimallik, ijtimoiy shartlash.

Darvoqe, pedagogik menejmentda menejer (o'qituvchi)ning asosiy vazifalari quyidagidan iborat,

- o'z boshqaruv faoliyatini o'z-o'zini tahlil qilish; ta'lim jarayonining holati va rivojlanishi, o'quvchilarning bilim darajasi, ular haqidagi ma'lumotlarni tahlil qilish.

- Maqsad tanlash, o'qituvchi va o'quvchilarni maqsadga erishishga undash.

- maqsadlarga erishish dasturlarini ishlab chiqish, kompleks maqsadli rejalashtirish.

- Maqsadga erishish uchun tashkiliy-ijroiya ishlari.

- Nazorat va diagnostika.

- tuzatish - operatsion usul va vositalardan foydalangan holda tuzatishlar kiritish.

Maktabgacha ta'lim tizimini boshqarishning asosiy maqsadi tizimning saqlanib qolishi va rivojlanishi uchun imkoniyatlar yaratishdir. Tashkiliy (korporativ) madaniyat - bu maktabgacha ta'lim muassasasida ham, undan tashqarida ham munosabatlar va munosabatlarning asosini tashkil etadigan qadriyatlar, boshqaruv tamoyillari, umidlari va ijtimoiy normalar modeli. U aloqa va o'zaro tushunish uchun asos bo'lgan xodimlar uchun umumiy kontseptsiya tizimini nazarda tutadi.

Tashkiliy madaniyatning to'rt turi (modellari) mavjud:

- hokimiyat madaniyati (avtoritar) - rahbar qo'lida to'plangan; muhit raqobatbardosh; bir nechta qoidalar va tartiblar mavjud.

- rol o'ynash madaniyati (byurokratik) - hokimiyat rahbar va byurokratik tuzilma o'rtasida muvozanatlangan; hokimiyat, vakolat va mas'uliyat odamlar bilan emas, balki lavozim bilan bog'liq;

- muvaffaqiyat madaniyati (vazifalar madaniyati) - jamoani yaratishga imkon beradi; motivatsiya va majburiyatga e'tibor berish; rahbariyat harakat, tashabbusni yuqori baholaydi;

- qo'llab-quvvatlovchi madaniyat (shaxs madaniyati) - shaxsga, shaxsiyatning asosiy qadriyatiga qaratilgan.

Adabiyotlar ro'yxati:

Vinogradova N.A., Miklyaeva N.V., Tolstikova Yu.V. va hokazo. Maktabgacha ta'lim ta'lim. Terminlar lug'ati / - M.: Ayris-press, 2005. --- 400 b. - (Maktabgacha ta'lim va rivojlanish).

2. Novikova G.P. Zamonaviy maktabgacha ta'limni boshqarish shartlar: Maktabgacha ta'lim muassasasi rahbari uchun qo'llanma. - M.: Ventana-Graf, 2007. --- 80 b. - (Kutubxona bolalar bog'chasi).

3. Pozdnyak L. V., Lyaschenko N. N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: Darslik. stud uchun qo'llanma. ped. universitetlar. - 2-nashr, Stereotip. M.: "Akademiya" nashriyot markazi, 2001. --- 432 b.

4. Troyan A.N. Maktabgacha ta'limni boshqarish: darslik. - M.: Sfera TC, 2005. --- 160 b. (Qo'llanma)